

Für uns ist es ein Glücksfall, dass einige der schönsten Gedichte, die Mitte des Jahrhunderts hervorgebracht hat, von Celan in deutscher Sprache geschrieben wurden. Diese Verse sind wie Narben in unserer Zeit, und wir sollten bei ihrer Lektüre nicht der Wunden vergessen, die sie einst dem Dichter geschlagen haben.

Horst Bienek (1959)

Для нас вельми щасливим випадком є та обставина, що деякі з найкращих віршів, які були створені в середині століття, написані Целаном німецькою мовою. Ці вірші – немовби рубці на тілі нашого часу і, читаючи їх, ми не повинні забувати про рани, яких вони завдали колись поетові.

Горст Бінек (1959)

Zum Charakter der neuen Gedichte Celans gehört meines Erachtens auch die zunehmende Gedrungenheit, die Knappheit der Sensibilität, die sich nicht mehr noch so verschwiegene Paraphrasen gestattet. Das Kristallinische, das Harte und Blitzende nahm zu. Zeilen werden zu Begegnungen mit dieser zugleich granitenen und fügsamen Materie, die dazu bestimmt ist, Leere und Schweigen mit seiner Bedeutung auszufüllen.

Karl Krolow (1959)

До характеру нових віршів Целана належить, на мій погляд, також наростаюча щільність, гранична стислість чуттєвості, яка вже не дозволяє собі якісь мовчазні парафрази. Кристалічне, тверде й насажене блиском набрало тут сили. Рядки стають зустрічами з цією водночас гранітною й податливою матерією, яка призначена для того, щоби наповнити своїм значенням порожнечу й мовчання.

Карл Кролов (1959)

ВИДАВНИЦТВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ЦЕЛАН

ПАУЛЬ

ҐРАТИ

МОВНІ

PAUL CELAN

SPRACHGITTER

Gedichte

***Sprachgitter**, dieser neue Gedichtband bietet 33 Variationen eines Grunderlebnisses: jenseits der unsichtbaren Linie, im Niemandslandreich des Herzens, öffnet sich das Tor zu einer fremden Welt. Dort zeigen die Dinge ein anderes Antlitz als das vertraute; Geschiedenes tritt zusammen; räumliche und zeitliche, optische und akustische Eindrücke verbinden sich zu höherer Einheit.*

Walter Jens (1959)

***Мовні ґрати**, ця нова збірка віршів, пропонує 33 варіації одного з основних переживань: потойбіч незримой лінії, у нічийному просторі серця, відкривається брама до чужого світу. Там речі показують інший лик, ніж зазвичай добре знаний нам; розділене знову сходиться до купи; просторові й часові, оптичні й акустичні враження зливаються у вищу єдність.*

Вальтер Єнс (1959)

ПАУЛЬ ЦЕЛАН

МОВНІ ҐРАТИ

Поезії

Меридіан серця

Bibliothek der deutschsprachigen Literatur
Бібліотека німецькомовної літератури

Меридіан серця
Meridian des Herzens

PAUL CELAN

SPRACHGITTER

Gedichte

*Herausgegeben, ins Ukrainische übersetzt
und mit einem Nachwort von Petro Rychlo*

Czernowitz
2020

ПАУЛЬ ЦЕЛАН

МОВНІ ҐРАТИ

Поезії

*Упорядкування, переклад з німецької
та післямова Петра Рихла*

Чернівці
2020

ББК 84(4НІМ)

Ц 34

Пауль Целан

Мовні ґрати. Поезії / Упорядкування, переклад з німецької та післямова Петра Рихла (нім. та укр. мовами). – Чернівці: Книги – ХХІ, 2020. – 132 с.

ISBN 978-617-614-089-4

Sprachgitter ist der dritte Gedichtband Paul Celans, erschienen 1959 im S. Fischer Verlag. Er enthält Gedichte, die zwischen Anfang 1955 und Ende 1958 entstanden sind und einen radikalen Wendepunkt in Celans Poetik bedeuten: den Übergang zu einer so genannten „grauerer“ Sprache. Die 33 Gedichte des Bandes nahmen in sich wichtige biographische, politische und ästhetische Ereignisse und Erscheinungen auf und entwerfen eine Wirklichkeit, die „gesucht und gewonnen“ sein will. Im poetologischen Sinne zeichnen sie sich durch ihren ausgeprägten innovativen Charakter aus.

Мовні ґрати – третя поетична книга Пауля Целана, що з'явилася в 1959 р. у видавництві «С. Фішер ферлаг». Вона містить вірші, які виникли від початку 1955 – до кінця 1958 рр. й означають радикальну зміну в Целановій поетиці: перехід до так званої «сірішої» мови. 33 поезії збірки вибірали в себе важливі біографічні, політичні й естетичні події та явища й окреслюють дійсність, яку необхідно «знайти і здобути». В поетологічному сенсі вони відзначаються своїм яскраво вираженим новаторським характером.

Видання здійснене за фінансової підтримки

Представництва Австрійської служби академічного обміну, м. Львів

oead

Представництво
у Львові

Перекладено за виданням: **Paul Celan. Sprachgitter. Gedichte.** – Frankfurt am Main: S. Fischer Verlag, 1959.

В оформленні книги використано картину Гельги фон Льовеніх «Мовні ґрати» до однойменної збірки поезій Пауля Целана (акварель з листовим золотом і пігментними фарбами на чеському папері ручного виготовлення, 30 x 20,5 см, 2014).

Bei der Ausstattung des Buches wurde das Bild von Helga von Loewenich „Sprachgitter“ zu Paul Celans gleichnamigem Gedichtband (Aquarell mit Blattgold und Pigmenten auf handgeschöpftem tschechischen Papier, 30 x 20,5 cm, 2014) verwendet.

Sprachgitter (1959)

© 1959, S. Fischer Verlag, Frankfurt am Main.

© Петро Рихло, упорядкування, переклад, післямова, 2014.

© Видавництво «Книги – ХХІ», Чернівці, 2014

Inhalt

Зміст

I

Stimmen	10
<i>Голоси</i>	11

II

Zuversicht	18
<i>Певність</i>	19
Mit Brief und Uhr	20
<i>З листом і дзигарем</i>	21
Unter ein Bild	22
<i>Під одну картину</i>	23
Heimkehr	24
<i>Повернення</i>	25
Unten	26
<i>Внизу</i>	27
Heute und morgen	28
<i>Нині й завтра</i>	29
Schliere	30
<i>Шлір</i>	31

III

Tenebrae	34
<i>Tenebrae</i>	35
Blume	36
<i>Квітка</i>	37
Weiß und Leicht	38
<i>Біле й легке</i>	39
Sprachgitter	42
<i>Мовні ґрати</i>	43

Schneebett	44
<i>Снігове ложе</i>	45
Windgerecht	46
<i>Улезлі за вітром</i>	47
Nacht	48
<i>Ніч</i>	49
Matière de Bretagne	50
<i>Matière de Bretagne</i>	51
Schuttkahn	54
<i>Баржа з галькою</i>	55

IV

Köln, Am Hof	58
<i>Кельн, Ам Гоф</i>	59
In die Ferne	60
<i>У далину</i>	61
Ein Tag und noch einer	62
<i>День і ще один</i>	63
In Mundhöhe	64
<i>На рівні уст</i>	65
Eine Hand	66
<i>Долоня</i>	67
Aber	68
<i>Але</i>	69
Allerseelen	70
<i>День усіх святих</i>	71
Entwurf einer Landschaft	72
<i>Начерк одного пейзажу</i>	73

V

Ein Auge, offen	76
<i>Око, розплющене</i>	77
Oben, geräuschlos	78
<i>Вгорі, безшелесно</i>	79
Die Welt	82
<i>Світ</i>	83

Ein Holzstern	84
<i>Дерев'яна зірка</i>	85
Sommerbericht	86
<i>Літній звіт</i>	87
Niedrigwasser	88
<i>Відплив</i>	89
Bahndämme, Wegränder, Ödplätze, Schutt	90
<i>Залізничні відкоси, узбіччя, пустки, жорства</i>	91
ENG FÜHRUNG	94
<i>СТРЕТТА</i>	95
Nachwort	110
<i>Післямова</i>	121

I

Stimmen, ins Grün
der Wasserfläche geritzt.
Wenn der Eisvogel taucht,
sirrt die Sekunde:

Was zu dir stand
an jedem der Ufer,
es tritt
gemäht in ein anderes Bild.

*

Stimmen vom Nesselweg her:

Komm auf den Händen zu uns.
Wer mit der Lampe allein ist,
hat nur die Hand, draus zu lesen.

*

Stimmen, nachtdurchwachsen, Stränge,
an die du die Glocke hängst.

Wölbe dich, Welt;
Wenn die Totenmuschel heranschwimmt,
will es hier läuten.

*Голоси, вкарбовані
в зелень водного плеса.
Коли зимородок пірнає,
сюркоче секунда:*

*Те, що горнулось до тебе
на тому березі,
входить скошеним
в іншу подобу.*

*

Голоси, з кропив'яних стежок:

*Ходи-но до нас на руках.
Той, хто самотній із лампою,
має тільки долоню, щоб з неї читати.*

*

*Голоси, пророслі крізь ніч, линви,
на які ти чіпляєш дзвона.*

*Вигнись дугою, світе:
Коли мушля загиблих сюди приб'ється,
тут залунає.*

*

Stimmen, vor denen dein Herz
ins Herz deiner Mutter zurückweicht.
Stimmen vom Galgenbaum her,
wo Spätholz und Frühholz die Ringe
tauschen und tauschen.

*

Stimmen, kehlig, im Grus,
darin auch Unendliches schaufelt,
(herz-)
schleimiges Rinnsal.

Setzt hier die Boote aus, Kind,
die ich bemannte:

Wenn mittschiffs die Bö sich ins Recht setzt,
treten die Klammern zusammen.

*

Jakobsstimme:

Die Tränen.
Die Tränen im Bruderaug.
Eine blieb hängen, wuchs,
Wir wohnen darin.
Atme, dass
sie sich löse.

*

Голоси, від яких твоє серце
знов ховається в серці матері,
Голоси із шибениць,
де старі й молоді дерева
невтомно міняються кільцями.

*

Голоси, хрипкі від вугільного пилу,
в яких лопатить безмежжя,
(серце-)
ослизлий риштак.

Припни тут човни, дитино,
на які я найняв моряків:

Коли буря на борт наляже,
то скоби зійдуться до купи.

*

Голос Якова:

Сльози.
Сльози в братньому оці.
Одна з них зависла, набухла.
Ми живемо у ній.
Дихни, щоб
вона відірвалась.

*

Stimmen im Innern der Arche;

Es sind
nur die Münder
geborgen. Ihr
Sinkenden, hört
auch uns.

*

Keine
Stimme – ein
Spätgeräusch, stundenfremd, deinen
Gedanken geschenkt, hier, endlich
herbeigewacht: ein
Fruchtblatt, augengroß, tief
geritzt; es harzt, will nicht
vernarben.

*

Голоси з глибини ковчега:

Лиш
уста мають
сховок. О,
потопельники, почуйте
й нас.

*

Жодного
голосу – тільки
пізній шелех, чужий годині, твоїм
думкам подарований, тут, врешті
розбуджений:
плодолистик, розміром з око, глибше
різьблений; він живицею скапує, не воліє
братися струпом.

II

ZUVERSICHT

Es wird noch Aug sein,
ein fremdes, neben
dem unsern: stumm
unter steinernem Lid.

Kommt, bohrt euren Stollen!

Es wird eine Wimper sein,
einwärts gekehrt im Gestein,
von Ungeweintem verstählt,
die feinste der Spindeln.

Vor euch tut sie das Werk,
als gäb es, weil Stein ist, noch Brüder.

ПЕВНІСТЬ

Ще буде око,
чуже, біля
нашого: геть безмовне
під кам'яною повікою.

Приходьте, довбайте штольнію!

Ще буде повіка,
навиворіт втоплена в камінь,
неоплаканим загартована,
найтонше із веретен.

Воно перед вами кружляє,
мов існують, оскільки є камінь, ще й інші браття.

MIT BRIEF UND UHR

Wachs,
Ungeschriebenes zu siegeln,
das deinen Namen
erriet,
das deinen Namen
verschlüsselt.

Kommst du nun, schwimmendes Licht?

Finger, wächsern auch sie,
durch fremde,
schmerzende Ringe gezogen.
Fortgeschmolzen die Kuppen.

Kommst du, schwimmendes Licht?

Zeitleer die Waben der Uhr,
bräutlich das Immentausend,
reisebereit.

Komm, schwimmendes Licht.

З ЛИСТОМ І ДЗИГАРЕМ

Віск,
щоб запечатати ненаписане,
що ім'я твоє
відгадало,
що ім'я твоє
в таємницю вгортає.

Ти зблиснеш, плинуче сяйво?

Пальці, так само воскові,
протягнуті через
чужі, позначені боєм, кільця.
Пучки розплавлені.

Ти зблиснеш, плинуче сяйво?

Щільники дзиґаря порожні без часу,
незайманий рій бджолиний,
готовий до мандрів.

Зблисни, плинуче сяйво.

UNTER EIN BILD

Rabenüberschwärmte Weizenwoge.
Welchen Himmels Blau? Des untern? Obern?
Später Pfeil, der von der Seele schnellte.
Stärkres Schwirren. Näh'res Glühen. Beide Welten.

ПІД ОДНУ КАРТИНУ

Зграя круків над полем пшеничним.
Якого це неба блакить? Долішнього? Горнього?
Пізня стріла, випущена душею.
Лютіше свистіння. Ближче палання. Обидва світи.

HEIMKEHR

Schneefall, dichter und dichter;
taubenfarben, wie gestern,
Schneefall, als schiefst du auch jetzt noch.

Weithin gelagertes Weiß.
Drüberhin, endlos,
die Schlittenspur des Verlorenen.

Darunter, geborgen,
stülpt sich empor,
was den Augen so weh tut,
Hügel um Hügel,
unsichtbar.

Auf jedem,
heimgeholt in sein Heute,
ein ins Stumme entglittenes Ich:
hölzern, ein Pflock.

Dort: ein Gefühl,
vom Eiswind herübergeweht,
das sein tauben-, sein schnee-
farbenes Fahnentuch festmacht

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.